

Han vill röja väg för Gospel 2.0

Han började med barnkör i skånska Tåstarp utanför Ängelholm. Sedan blev det ungdomskör; ensam kille med 14 tjejer. En dag behövdes det folk till en gospelkör. "Den onsdagkvällen blev en aha-upplevelse", säger han. Och sedan dess har gospelmusiken präglat livet för Jonas Engström. Som i och för sig också har hunnit utbilda sig till kemiingenjör, ett yrke han dock ännu inte utövat.

Jonas Engström vill röja väg – för gospel som en del av gudstjänsten. Foto: Henrik Tobin

Jo, han hann med ett år på gosselinje också, på folkhögskola. Och bytte efter ett tag Skåne för Stockholm. Där kom han i kontakt med fler gospelmusiker och gospelsångare, bland annat i Credokören. Sedan 1997 har han jobbat halvtid som projektledare för Stockholm Gospel. På den andra halvan är det frilans som körledare och gospelinspiratör som har gällt.

Mot alla odds har det gått att leva på att vara entreprenör för gospelmusiken.

– Det har gått att försörja fru och barn ... hittills, skrattar han.

Sedan det senaste årsskiftet är han frilansare på heltid, med företaget *Soulful Music*. Gospelinspiratör skulle man kunna säga. Han medverkar vid kördagar, arrangerar gospelkonserter, leder fortbildning i gospelpiano ...

– Det är långledigt på sommaren men nu är det varenda lördag-söndag. Från Tärnaby till Malmö, Göteborg och Linköping. Men det är ju så för alla kyrkomusiker så det är inget konstigt.

– Jag sitter kvar i ledningsgruppen för Stockholm Gospel men har släppt det dagliga. Under våren har jag ägnat rätt

mycket tid åt att läsa och försöka förstå och analysera gospelns kärna och vad gospelmusiken kan bidra med till svensk kör- och kyrkomusik i framtiden.

Kärna

Erfarenheterna från en intensiv period med gospelmusiken har fått Jonas Engström att börja fundera över genrens framtid. Vad är det som är kärnan i gospel? Finns det något som är unikt för just den? Har den någon framtid – och hur ser den i så fall ut?

– Stockholm Gospel firade 20-årsjubileum förra året. Vi hade många gäster från USA, vissa har kommit tillbaka många gånger och betytt mycket för oss och för många körsångare. De flesta av dessa var med på 20-årsjubileet.

– Då blev det naturligt att fundera på vad som är kärnan i allt detta. En del svar jag fick på frågor till andra musiker var "glädje", "glad musik" – men det är ju inget som är unikt för gospel! Det känns ganska förmätet att påstå det.

En annan aspekt är delaktighet. Är den specifik för just gospel? Eller är det utantillsången? Något som är framträdande inom gospel, men inte unikt. Utantill musicerar ju också körer som sjunger i mer "klassiska" genrer. Han nämner Mats Bertilsson som med sin ungdomskör

drivit utantillsången långt; med hänvisning till honom säger Jonas:

– Jag kan respektera att folk nonchalerar mina åsikter, men en körledare som vunnit OS två gånger bör man faktiskt lyssna på.

Jonas citerar nämnde Bertilsson: "när man upplever att kören inte bara utför sin uppgift väl, utan musiken lever och glöder av energi. Vid några tillfällen [...] har sången burits av en intensiv känsla, så stark att stora delar av kören fällt tårar under pågående konsert. Värt att notera är att kören vid alla dessa tillfällen har sjungit utantill."

Och sedan den totala absorptionen när det blir optimalt. En slags metanivå, ett helt annat plan, det blir "gospel om gospel".

– Där tycker jag att gospel har en unik möjlighet. Och delaktighet eller vad vi nu kallar det ... att ha en kör som berör. Det är väl det man längtar efter som körledare.

Gospel som verktyg

Oavsett om gospelmusiken har en särskild själ som skiljer den från annan musik är den ett användbart redskap som måste utvecklas, säger Jonas:

– Jag råkar tycka att gospel är ett väldigt bra verktyg.

– För mig är det inte så att jag måste kopiera afroamerikansk gospel och till varje pris upprätthålla just den. De har ju

En institution i svenskt musikkiv: Stockholm Gospel.

hittat influenser från spirituals, blues ... som är deras rötter. Vi måste våga skapa gospel i Sverige som är utformad utifrån våra rötter. Som med all annan kyrkomusik måste det primära syftet vara att förmedla evangeliet. Inte att konservera en specifik musikform. Där finns det väl kritik som jag och alla andra gospelfantaster får ta till oss precis som alla andra kyrkomusiker.

Gospel och gudstjänst

Jonas Engström brinner för gospelmusikens integration i den svenska gudstjänsten. I USA lever gospelmusiken i kyrkorna och han tycker att det hänt mycket i Sverige de senaste åren.

– I USA är det till 90 procent gospel i gudstjänsten och så finns det konserter. För ett antal år sedan sade jag, att i Sverige är det tvärtom, 10 procent gospel i gudstjänsten och 90 procent konserter.

– Jag tror inte det är så idag. Jag kanske skulle säga 50/50. Både för gospelmusiken och för gudstjänsten, kyrkan och församlingen är det väldigt viktigt att gospeln finns i församlingen och inte bara blir en underhållnings- eller konsertant form.

Repertoar

Jonas Engström menar att det finns gospelmusik för alla körer, liksom att man kan sjunga gospel utan att till varje pris behöva sjunga utantill:

– Stockholm Gospel har tillsammans med YGTFI MUSIC gett ut mer än 200 sånger för SATB, för att ge svenska kyrkomusiker en möjlighet att kunna sjunga gospel. Och jag skulle våga säga att det finns någon sång som skulle kunna passa vilken kör som helst i Sverige. Det finns en sådan bredd. Många är skeptiska till gospel, med rätta, kanske därför att man inte hört gospel som varit utformad så att den varit rätt för dem.

– Vi har till exempel gett ut två häften som heter Gospel på svenska 1 respektive 2. Vi har försökt blanda amerikanska sånger med översättningar med helt nyskrivna svenska originalsånger med tonsättningar av liturgiska texter. Inte minst detta att tonsätta liturgiska texter i gospelstil kan vara ett sätt att förankra den i gudstjänsten.

Avhandling

Till hjälp i reflektandet för gospelmusikens framtid har Jonas Engström tagit en nyligen utgiven doktorsavhandling med den imponerande titeln *"The diffusion of black gospel music in postmodern Denmark: with implication for evangelization, meaning construction, and christian identity."*

– Det som är inspirerande och utmanande är att det inte är ännu en bok om

"Jag känner mig i första hand som kyrkomusiker, inte utbildad till sådan dock, men som en person som jobbar med musiken i kyrkan och brinner för det", säger Jonas Engström.

gospelmusikens musikaliska utveckling utan är skriven inom fakulteten för missiologi. Där han jobbar med frågan om varför gospelmusiken har en unik möjlighet att sprida evangeliet, säger Jonas.

Författaren heter Mark Lewis, amerikansk metodistpastor som kom till Danmark för att arbeta som präst i den danska folkkyrkan. Han "upptäckte" egentligen inte gospelmusiken förrän han kom till Danmark, något som kan tyckas märkligt. Men säger något om hur djupt segregation kan sitta kvar.

Lewis skriver att gospel attraherar många icke kyrkvana. I Danmark har de ännu väldigt lite gospel inom folkkyrkan.

Gospelmusiken finns framförallt inom studieförbunden och aftonskolorna. I Danmark har exempelvis gospel inte på samma sätt som i Sverige funnit insteg i gudstjänsten.

– Det är ju många människor som ... attraheras ... det är inget bra ord, det låter så fysiskt, men som upptäcker gospeln och som kommer med i en gospelkör och möter starka texter – att man då inte skulle hitta in i en församling därför att gospeln inte integreras med gudstjänsten, är väldigt olyckligt.

Fortsättning på nästa sida

Forts.

Personligt uttryck

En detalj som ibland kan skapa konflikt är att traditionell röstteknik för gospel och annan afro-amerikansk musik inte har mycket gemensamt med föreställningen om "det ljusa nordiska körsoundet" som prioriterar luftighet och lätthet

Det finns mer utrymme för ett personligt uttryck hos varje individ i en gospelkör än i klassiska genrer menar Jonas Engström. Han exemplifierar med *Amazing Grace* i två varianter.

– Mitt ideal är att *individerna* i kören skall höras utan att någon sticker ut.

Jonas Engström funderar över de olika klangströmningarna i tiden, dels körklang där idealet är att kören låter som "en röst" och å andra sidan strömningar för att öka uttrycksintensiteten och tillåta högre grad av individualitet mellan körstämmorna och körindividerna.

– Så om det finns något slags kärna i gospeln är det kanske att den har en

speciell möjlighet i det att det finns ett stort utrymme för personligt uttryck hos var och en. Som ett citat från ett församlingsblad i Chicago lyder:

– True worship includes head, heart and hands ...

Framtiden

Vart tar då gospelmusiken vägen? Jonas önskar att fler *ungdomar* skulle upptäcka gospel – en kanske något överraskande bedömning; är inte gospelmusik i första hand ungdomsmusik?

– Stockholm Gospel arrangerade i somras den första ungdomsfestivalen. Många körledare saknar ungdomar i sina körer. Ofta finns det vuxenkörer och barnkörer men man har svårt med ungdomskörsidan. Därför känns det extra angeläget att ungdomar får upptäcka glädjen och gemenskapen i sång.

– Nästa år är vi i Stockholm Gospel värdar för den första *Stockholm International*

Gospel Choir Festival. Då välkomnar vi körer från hela Europa för att under några dagar låta oss inspireras av våra amerikanska gäster och andra gospelkörer med en helt annan kulturell bakgrund.

– Ett väldigt spännande projekt som vi just har startat är *Gospelnet.se* – en samlingsplats och nätverk för gospelkörer eller körledare som vill veta mer om genren. Gospel är något fysiskt som upplevs med hela kroppen, men Internet ger oss idag stora möjligheter att knyta kontakt med människor som brinner för samma sak.

Fotnot

Bland aktuella gospelarrangemang i detta sammanhang finns *Sjung Gospel* (30 januari 2010) med kring 1500 sångare, *Ungdomsfestivalen – keep the dream alive* (9–12 augusti) samt *Stockholm International Gospel Choir Festival* (12–15 augusti 2010). Mer information finns på stockholmgospel.se (se även Soulfulmusic.se).

Annonsera på webben!

På kmr.se når du 200-250 personer per vardagsdygn!

Kontakta redaktören: kmt@kmr.se

Strömstads kyrkliga
samfällighet söker

ORGANIST 100%

För mer info: www.svenskakyrkan.se/stromstad

Sveriges Kyrkosångsförbund söker
REDAKTÖR till förbundets tidning
KyrkoKörJournalen
och med ansvar för **SKSf:s hemsida**
Mer info: www.sjungkyrkan.se

HAMMARBERGS ORGELBYGGERI AB

Horst Schwarz

Sten Johansson

Vi utför renoveringar, reparationer, översyn
och stämningar samt modernisering av
elektriska system.

Mångårig erfarenhet garanterar
högklassigt arbete.

Brottkärrsvägen 401 436 58 Hovås
Telefon 031-14 38 38 070-379 63 16
Telefax 031-28 51 75

Svensk tillverkning
Miljöanpassad produktion
Kompletteringsmöjligheter

Tel 031 404030

Fax 031 404106

www.brohalldesign.se

carina
brohall
DESIGN AB